

Diagnòstic feminista de les lluites mediambientals del Camp de Tarragona

COOPER > **CCIÓ**

Edició:

CooperAcció
info@cooperaccio.org
www.cooperaccio.org

Tarragona, octubre 2021

Investigació realitzada i coordinada per:

Aurora Sáez Rodríguez

Revisió i correcció en català:

Eulàlia León Manresa

Entrevistades:

Lola Paniagua - Salvem la Platja Llarga

Edel Martínez - Al Camp Residu Zero

Estela Martínez - Al Camp Residu Zero

Clara Esteve - Enginyeria Sense Fronteres

Stephanie Ascencio - Enginyeria Sense Fronteres, Aliança
Contra la Pobresa Energètica

Roser Vernet - Prioritat

Júlia Granell - Cel Net

Marjorie Machado - Assemblea Antiespecista

Alicia Casanovas - Assemblea Antiespecista

Aquesta recerca ha estat possible gràcies al finançament de l'**Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament** i de l'**Ajuntament de Tarragona** per al projecte "Economia feminista i ecofeminisme: apoderament i autonomia de les dones, territori i incidència política per la sostenibilitat de la vida", així com al temps i els sabers compartits de les entrevistes.

AJUNTAMENT DE
TARRAGONA

Agència Catalana
de Cooperació
al Desenvolupament

Generalitat
de Catalunya

Índex

1	Introducció	04
2	Terra, cossos i extractivismes	07
3	Apropar-se a les experiències	11
4	Relats	15
4.1	El paper de les dones	15
4.2	Per què lluitem?	18
4.3	El món que volem habitar	20
4.4	Qui són elles?	21
5	Lluites de defensa socioambientals al Camp de Tarragona	25
6	Conclusions	31
	Bibliografia	33

1

Introducció

Des de CooperAcció treballem per a la construcció de processos econòmics incloents, justos i sostenibles, realitzant accions que impulsin i acompanyin resistències feministes i ecologistes, donant a conèixer pràctiques feministes que posen la vida al centre. La vida entesa com tot allò que és viu al planeta que habitem. Una de les perspectives que posen en relleu la importància de cuidar-nos i de cuidar el que ens envolta és l'**ecofeminisme**.

El sistema econòmic i social predominant fa temps que agredeix el medi ambient i contribueix al creixement exponencial de la feminització de la pobresa. Aquest sistema perpetua el treball reproductiu i no remunerat de les dones i se sosté negant condicions de vida digna, mitjançant pràctiques agressives que ens deixen sense recursos naturals, exploten totes les espècies, mercantilitzen l'aire, l'aigua i les energies, i empobreixen així els territoris i generen conflictes socioambientals. Aquestes pràctiques ens agredeixen a nosaltres i al territori, sostingudes pel sistema capitalista, heteropatriarcal i colonial, on la norma que preval és el creixement per sobre de tot, on es trenca l'equilibri i ens deslliguen de la naturalesa.

En aquests contextos, hi ha persones que es neguen a ser còmplices dels atacs a la terra i s'ajunten per defensar els seus territoris, moltes d'elles són dones que, travessades per altres opressions, veuen clarament la importància de cuidar allò que ens sosté, en ser elles també agents imprescindibles per a sostenir la vida.

Anomenem ecofeminismes a les pràctiques que defensen els llocs que habitem d'agressions en nom del progrés econòmic, amb la finalitat de gaudir d'estàndards de vida adequats per a totes,

a través d'una distribució equitativa del treball i dels recursos. L'ecofeminisme aporta una visió global de les problemàtiques mundials en termes de sosteniment de la vida i interdependència. La crítica que es fa al model econòmic ens permet analitzar l'entorn i actuar tenint en compte que formem part d'un espai amb altres espècies i que fa falta el nostre esforç per protegir-les d'un sistema que vol obtenir beneficis per sobre de la vida.

Aquest treball és un primer apropament a les dones¹ que participen en entitats que defensen el medi ambient i els seus habitants, que denuncien situacions d'injustícia ambiental, que dediquen les seves vides a protegir allò que ens manté amb vida. Volem visibilitzar el rol protagonista de les dones del Camp de Tarragona en la defensa del territori i les seves contribucions des de diverses lluites socials per a garantir els seus drets i els de generacions futures.

Per aprendre de les seves experiències hem conversat amb elles sobre les seves vivències i els seus rols en la lluita per la defensa del territori, sobre la importància d'estar presents, sobre les lluites més urgents i sobre com és el món que volem habitar. Per això, utilitzarem la metodologia d'investigació-acció-participativa, sota una anàlisi crítica de la problemàtica en la resolució d'aquesta, amb la finalitat d'estimular pràctiques transformadores.

¹ Quan parlem de dones ens referim a aquelles persones que s'identifiquen amb el gènere femení.

2

Terra, cossos i extractivismes

En un món on la norma és créixer sense fi, i on els elements que ens sustenten són finits, sorgeixen resistències al model de vida imperant. En l'ecofeminisme s'uneixen dos moviments que ens donen una visió sobre les lluites contra el creixement desenfrenat a costa de l'esgotament de recursos, argumentant que el sistema patriarcal i la destrucció dels elements de la natura són part d'un mateix sistema de dominació, observant característiques semblants entre les formes d'explotació que necessita el capitalisme per a sobreviure cap als cossos de les dones i cap a la natura.

L'ecofeminisme fa una interpretació similar del poder d'un gènere sobre un altre i del domini de l'espècie humana sobre la natura. Des dels ecofeminismes es posa en relleu, gràcies al reconeixement dels nostres cossos, també explotats, que nosaltres som natura i depenem d'ella. Des del feminisme tenim molt en compte com el sistema capitalista i patriarcal ens travessa els cossos, i a través d'aquesta conscienciació som capaces de reconèixer-nos en els llocs que habitem i de confluir amb els elements, establint una relació entre la cura a les persones i la cura de la naturalesa com a sustentació de la vida.

A finals dels anys setanta, comença a sorgir el diàleg entre feminisme i ecologisme des de nombroses autores, com a resposta a una nova forma d'agressions capitalistes i patriarcal. Agressions que ens despullen dels nostres mitjans de vida, que moltes vegades trobem en la naturalesa. És una resposta a un sistema que ens fa pensar-nos com a alienes a l'entorn natural.

Aquestes formes de desenvolupament que ens destrueixen a nosaltres i al que ens envolta en nom del creixement il·limitat, es converteixen en un nou procés d'**encerclament de la terra** (Federici, 2010) a través de pràctiques extractivistes i ens ataca també a nosaltres, que som part de la natura.

Perquè les opressions estan interconnectades, les pràctiques extractivistes se sumen i reforcen a altres discriminacions com el gènere, la classe social o l'origen de les persones.

“Perquè la violència cap a les dones té moltes formes i la destrucció de la terra i el territori és una d'elles, les feministes respondrem i ens posarem en acció des de la paraula.”

ANGELA ERPEL JARA, AL PRÒLEG DE “MUJERES EN DEFENSA DE TERRITORIOS”

Tenint en compte el lloc des d'on parlem, cal destacar que no és el mateix parlar de **posar el cos** al sud d'Occident a fer-ho des d'altres zones del món on les persones són travessades per moltes més opressions, tal com planteja Yayo Herrera: és injust i socialment insostenible que el món es trobi polaritzat entre nuclis rics que depreden població, capitals i recursos, i extensos territoris que s'utilitzen com àrees d'apropiació i abocament. En aquest sentit, podem trobar semblances en els processos d'extracció de recursos, però hem vist com, als països més empobrits, les grans empreses operen amb major impunitat, i les persones que s'organitzen per a defensar aquests territoris ho fan amb més riscos i sota amenaces. L'exemple de Llatinoamèrica és clar, on centenars de defensores són assassinades cada any.

“Quan es violenten els espais on habitem, s'afecten els nostres cossos. Quan s'afecten els nostres cossos, es violenten els espais on habitem.”

COL·LECTIU MIRADAS CRÍTICAS DEL TERRITORIO DESDE EL FEMINISMO,
“GUÍA METODOLÓGICA PARA MUJERES QUE DEFIENDEN SUS TERRITORIOS”

Patricia Simón defineix l'extractivisme com una forma de guerra cap a les comunitats i les seves maneres d'estar al món, i contra els medis ambientals. Per a l'autora, les pràctiques extractivistes són més que un model econòmic. Són una **ideologia** que imposa una cosmovisió social, econòmica i cultural, per a la qual no existeix una normativa internacional que reguli responsabilitats (Simón, 2019).

Tot i això, i salvant les distàncies, podem veure una similitud amb el concepte Nord-Sud Global² al nostre territori, perquè si mirem el mapa de projectes energètics, podem veure com estan repartits els aerogeneradors en funcionament a les comarques catalanes (encara són molts més els que

2 Concepte que s'utilitza per fer una distinció entre els països més empobrits i els que s'enriqueixen a costa dels seus recursos. És una concepció una mica determinista, però ens serveix aquí per realitzar la comparativa entre els diferents suds. Podríem parlar també de les perifèries o de territoris oprimits.

estan sol·licitats a les mateixes zones). Evidentment, ni la renda per càpita ni el consum d'energia de les llars concorda amb el nombre de gegants³ que podem veure a les comarques del sud⁴.

El Camp de Tarragona i els territoris que envolten aquesta zona poden representar un petit Sud dins del Nord Global. Observant el mapa, es pot endevinar fàcilment quines són les regions que expropien més recursos i quines són les que han de bregar amb grans empreses que es dediquen a extreure el que la terra ens ofereix, deixant els seus residus pel camí.

En altres territoris aquests llocs es coneixen com a “zones de sacrifici”, expressió que utilitzen els moviments per la justícia ambiental per a referir-se no només a les agressions al medi ambient derivades dels projectes extractivistes, sinó també per destacar les conseqüències polítiques i socials d'aquestes activitats.

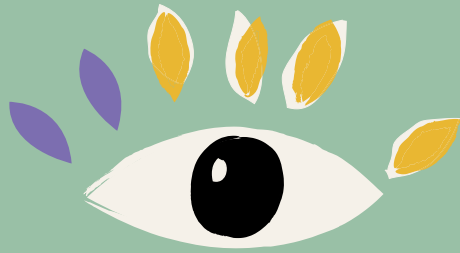

Aerogeneradors en funcionament a les comarques catalanes

3 Ens referim a la metàfora dels famosos gegants (molins de vent) contra els quals combat Don Quixot.

4 Font: Departament de Territori i Sostenibilitat. *Visor ambiental i dades d'energies renovables*. Dades del 21 de maig de 2021.

3

Apropar-se a les experiències

Hem realitzat aquesta recerca entenent que la metodologia que utilitzem i des d'on investiguem també és part del procés de presa de decisions polítiques. És important des d'on mirem, amb la consciència que l'elecció de conceptes es realitza mentre estem situades en un lloc i moment concrets, i que les mateixes accions o pràctiques poden nomenar-se diferent des d'altres llocs i veus. Parlem doncs des d'un **coneixement situat** (Montenegro, 2003).

Així doncs, aquest treball es nodreix de les aportacions de dones que, com a part de la seva militància, han compartit el seu temps i els seus coneixements. A través de les entrevistes, hem pogut conèixer les experiències d'algunes de les dones que conformen i participen en les lluites en defensa del territori del Camp de Tarragona. En la recerca hem incorporat autores amb diferents visions que sustenten una anàlisi **interseccional** i decolonial dels ecofeminismes.

Per a dur a terme el diagnòstic, hem realitzat un primer mapatge de les entitats del Camp de Tarragona que es defineixen com defensores del medi ambient, de denúncia de pràctiques contaminants i d'explotació, que lluiten per a garantir l'accés als recursos naturals i reivindiquen altres models d'habitar el territori, entenent els mapes com a visualitzadors d'injustícies i atribuint el seu caràcter polític de representació en els territoris (Goldsmán, 2020). Per a recollir aquesta informació hem comptat amb l'ajuda de persones de l'entorn, així com a la recol·lecció de dades efectuada anteriorment per plataformes com la Xarxa Sud⁵.

⁵ La Xarxa Sud agrupa associacions, entitats, plataformes, grups no governamentals i sense ànim de lucre i persones de les comarques del sud de Catalunya que comparteixen l'objectiu de defensar els interessos mediambientals del territori de manera conjunta.

A continuació, i des de la **sororitat**, ens hem posat en contacte amb les persones més properes per a proposar un intercanvi de sabers, intentant que hi hagués aportacions des de contextos i realitats diverses. Després de la realització de les entrevistes s'han traslladat al paper les veus de les entrevistades, generant un diàleg entre elles. A continuació, les persones amb les quals hem compartit:

- **Lola Paniagua**, integrant de Salvem la Platja Llarga
- **Edel Martínez**, integrant d'Al Camp Residu Zero
- **Estela Martínez**, integrant d'Al Camp Residu Zero
- **Clara Esteve**, integrant d'Enginyeria Sense Fronteres
- **Stephanie Ascencio**, integrant d'Enginyeria Sense Fronteres i Aliança Contra la Pobresa Energètica
- **Roser Vernet**, integrant de Prioritat
- **Júlia Granell**, integrant de Cel Net
- **Marjorie Machado**, integrant de l'Assemblea Antiespecista
- **Alicia Casanovas**, integrant de l'Assemblea Antiespecista

També hem volgut donar un espai a la creativitat, il·lustrant algunes de les reflexions de les participants en la recerca, donant rellevància també a altres maneres d'expressar-nos més allunyades de l'academicisme.

Per acabar, hem plasmat les conclusions extretes de les converses amb la finalitat de continuar preguntant-nos sobre les vivències dins dels ecofeminismes i plantejar possibles continuacions del treball de CooperAcció al territori.

4

Relats

Arran de les converses analitzem les diverses formes en què les dones viuen la seva participació en els espais de defensa socioambientals. Parlarem en plural, sense deixar de tenir en compte que són relats particulars i sense cap intenció de generalitzar, amb l'objectiu de construir un diàleg col·lectiu.

4.1. El paper de les dones

Si no ho faig jo, qui ho farà? Amb aquesta pregunta comencen la conversa algunes de les entrevistades, posant en rellevància el fet que en el sistema heteropatriarcal, els rols de gènere encara estan molt vigents. D'una banda, sentim la responsabilitat de cuidar, sigui a les altres o, en aquest cas, a allò que ens envolta. I d'altra banda, veiem molt necessari un canvi en el sistema perquè ens afecta més la degradació del medi ambient com a gestores de recursos.

“ Les dones, de manera tradicional, s’han ocupat de la cura: de la cura de les criatures, de la cura de la casa o de l’hort, i ara mateix de la cura del medi ambient.”

Així doncs, les dones amb les quals hem conversat senten que han d'actuar enfront dels conflictes ecosocials que tenen a prop per a donar-los a conèixer i defensar els béns comuns, des de la defensa del litoral davant plans urbanístics ferotges fins a la lluita per l'accés a una energia neta (no només perquè vingui de fonts renovables, sinó que respecti al territori i els seus habitants, respondent a les seves necessitats reals). Senten també que, malgrat estar vivint una injustícia, ho fan des d'una posició privilegiada que cal aprofitar per a construir altres pràctiques, conèixer i donar a conèixer altres mons.

“ Jo crec que vaig començar a militar quan vaig començar a ser conscient de tot allò que l'ésser humà generava en aquest món (...) Comences a informar-te, comences a conèixer a gent que pensa com tu, comences a actuar enfront una contradicció que a mi no em deixa tranquil·la.”

Donen molta importància als despertars, a la presa de consciència i a començar a mobilitzar-se, posant l'accent en que, quan comencem a ser conscients de les injustícies socials i ambientals que ens envolten, continuem estirant el fil per a desembolicar les causes i intentar pensar solucions.

“ T’has d’enfrontar a moltes coses, a part d’informar-te, de documentar-te de coses que no tens ni idea, de fer-te tot un discurs que estigui fonamentat no només des del punt de vista ideològic o visceral, sinó més enllà d’això.”

En aquest sentit, veiem que estem menys presents en els espais de presa de decisions. Així, els moviments informals acaben sovint per suplir els espais institucionals i de decisió, dels quals desconfiem, on encara existeixen barreres d'accés per a qui no sigui el subjecte hegemònic home, blanc, cisheterosexual. Algunes de les participants comenten que dins de les mateixes entitats o moviments també s'observen diferències entre gèneres. Continuem veient als homes com la cara visible o els portaveus, i el pes de les tasques més invisibilitzades i de sosteniment de les organitzacions recau en les dones.

“ Les dones ens dediquem a portar endavant el col·lectiu, mentre que els homes són els que porten el megàfon.”

El fet de mobilitzar-se també té un impacte positiu en les participants, que el viuen com un aprenentatge, i alhora, se senten acompanyades de persones amb sentipensars similars, cosa que posa en relleu la importància de crear comunitat. Crear espais segurs on compartir inquietuds fa que ens sentim més empoderades i que fem reflexions que soles no faríem.

Hem observat que en col·lectius on la majoria d'integrants són dones tenen més en compte la importància dels processos i els temps personals, es posen sobre la taula les necessitats individuals a més de les necessitats col·lectives i es treballa des del respecte. Veiem així com en l'àmbit de la lluita també sostenim el treball de cures.

La gran majoria dels grups s'estructuren de manera assembleària, prenen les decisions per consens i es reparteixen les tasques basant-se en les habilitats de cada persona, intentant aprendre les unes de les altres, i encara que hi hagi tasques més “expertes”, es dona més importància al fet de poder traslladar informacions tècniques i poc transparents a un llenguatge senzill i comprensible per a totes.

En conversar sobre el rol de les dones, és rellevant el fet que se sentin “soles” sense la companyia d’altres dones. En aquest sentit hem après a anticipar-nos a possibles situacions on prima el “coleguisme de gènere”⁶ a les possibles idees comunes, i busquem estratègies per a defensar-nos.

“ Quan he estat en una reunió amb cinc homes i jo sola, no m’han tingut en compte, pot haver-hi també una part meva que em faig petita. Després ja he tingut molta cura de no anar sola a una reunió. Si érem dues noies, ja no passava. Mínim dues, perquè si no passen coses molt curioses.”

A més de protegir-nos entre nosaltres en relacionar-nos amb homes que militen en el moviment ecologista, tenim molt en compte que a l’hora de tenir converses amb l’administració pública ens trobem, en la majoria de casos, amb homes que alimenten els rols de gènere imposats socialment:

“ Per tant, amb tothom qui t’havies de discutir o de posar-te en una taula, la majoria eren homes i, a més a més, d’una abstracció... La majoria eren convergents, de pobles petits, amb una sèrie d’estereotips molt fixats, que veies que saltava a la vista perquè a vegades, a part dels comentaris i de tot lo que vulguis, doncs aquesta mena de sentiment d’usurpació d’un rol que per dret natural i diví els hi pertany.”

Algunes de les participants remarquen que quan es tracta de megaempreses l’impacte al territori va molt més enllà del cost ambiental. Quan una multinacional s’implanta al territori canvien també els factors socioculturals de la població, fent que les persones que s’organitzen en contra hagin també de bregar amb els silencis de la resta de la població per por de perdre l’ocupació. En aquests casos s’ha de trencar amb la impunitat, revalorar el territori i construir altres imaginaris.

“ Quan aterra (el projecte) és un moment que allà som una zona súper rural i, per tant, es comencen a donar oportunitats de feina que no són de la vida rural. Hi ha tota una generació que la majoria d’ells entren a currar allà, i això porta molt de silenci i molt de tabú. No es pot dir mai res perquè si dius algo depèn feina de moltes famílies. Això fa que tothom calli.”

Hem pogut analitzar la diferència generacional pel que fa a tenir en compte els rols de gènere. Ara es treballa més l’existència de rols o estereotips marcats socialment, donant valor a aquelles tas-

⁶ Expressió utilitzada per una de les participants per a referir-se a una reunió on homes de col·lectius afins s’alineaven abans amb persones del seu mateix gènere que amb dones que comparteixen opinions sobre la protecció del medi ambient.

ques més feminitzades i als espais de cures dins de les organitzacions, les militants d'altres generacions ressalten que els valors o pràctiques relacionades socialment amb el femení s'amagaven i denotaven feblesa.

“ Jo vinc d'una generació que el tema de les cures diguéssim que s'exercia sense ser explícit com a tal i, fins i tot, si s'explicitava com a tal, no s'exercia.”

Cal destacar que dins de les pròpies lluites es poden generar jerarquies, posant per damunt uns objectius sobre uns altres. Creiem que en haver conversat amb dones de perspectives diverses podem afirmar que totes les lluites són complementàries. Si la nostra mirada és interseccional, serem capaces de comprendre altres opressions encara que no ens travessin directament a nosaltres. Igual que sentim empatia i donem veu a persones travessades per opressions diferents de les nostres, podem sentir empatia i donar veu als oceans, podem sentir empatia i donar veu als animals.

4.2. Per què lluitem?

Les participants han parlat dels conflictes del territori que consideren més urgents, tenint en compte la complexitat de totes les lluites que cohabitaven en el territori, que no apunten a un sol objectiu.

Assegurar un relleu generacional als conreus.

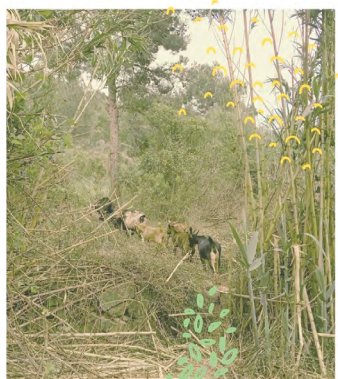

Recuperar els marges de pedra seca. Són els murs que impedeixen que s'escapi la terra cap a la mar, assegurant la protecció del litoral.

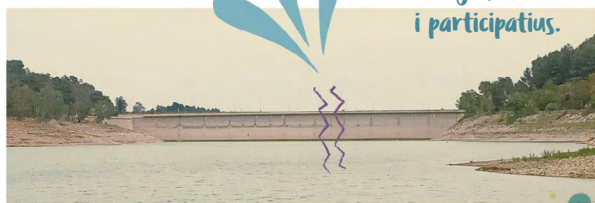
Protegir l'autosuficiència alimentària i planificar models territorials que cuidin el medi ambient i les persones.

Deixar de consumir animals.

Buscar nous models de gestió d'aigua i energia, democràtics i participatius.

Construir una indústria segura, per a les persones i amb el que ens envolta.

Actualitzar normatives en relació a la gestió de residus.

Continuar existint com a territori, amb les seves realitats naturals, culturals, col·lectives i de diversitat.

Deixar de ser una zona de sacrifici, un territori d'extracció de recursos.

4.3. El món que volem habitar

Aquests són els mons que ens proposen les participants:

“**Pobles sobirans, tan autosuficients com sigui possible, que intercanviïn amb la resta.**”

“**Promoure el respecte entre pobles.**”

“**Un món al qual tractéssim com si fos la nostra casa.**”

“**Estils de vida saludables en un planeta saludable.**”

“**Un món equitatiu i sostenible.**”

“**Un món més just i més cooperatiu.**”

“**Un món més viu, més verd i més blau. I menys gris.**”

“**Un món que fos un món.**”

“**Un altre món possible, just i lliure.**”

“**Fer realitat el concepte de posar la vida en el centre.**”

“**Relacions justes.**”

“**No més fer mal per a obtenir profit.**”

“**Un món lliure d'explotació animal, humana i de la terra.**”

4.4. Qui són elles?

Lola Paniagua

La curiositat la va portar a llegir, en un diari endarrerit de dues setmanes, un article sobre les inversions del Ministeri de Medi Ambient a Tarragona. Entre la llista de coses que va trobar, es projectava un passeig marítim a la Platja Llarga. Després de consultar-ho amb un col·lega es va dirigir al Departament de Costes, va demanar el projecte, va fer les fotocòpies que li van deixar, va fer una web per a penjar la informació i la va repartir també pels bars de la ciutat. Al cap de pocs dies, ja estava parlant amb periodistes i organitzant manifestacions.

A base de correus, reunions i molta paciència, la plataforma Salvem la Platja Llarga va aconseguir frenar la construcció d'un passeig marítim perquè la platja es pogués quedar com estava.

Edel Martínez

Un dia es va animar amb unes amigues a fer una recollida d'escombraries. En veure que molta gent s'animava a participar van posar nom al grup i ja porten més d'una vintena de neteges en espais naturals. Amb Al Camp Residu Zero fa accions de sensibilització en mitjans de comunicació i escoles, així com incidència política. Formar part d'aquest col·lectiu l'ha empoderat per a continuar remouvant consciències sobre la petjada ecològica que deixem al planeta.

Estela Martínez

Milita a Al Camp Residu Zero i a Espigoladors. Creu que en un món ideal cada persona és responsable de cuidar d'allò que l'envolta, i treballa per a sensibilitzar a la societat perquè tractin el món com si fos la seva casa (que ho és).

Proposa noves polítiques per a aconseguir la reducció de residus i defensa que una vida saludable per a l'espècie humana passa per una vida saludable del planeta.

Clara Esteve

Quan estudiava Dret Ambiental es va implicar en Enginyeria Sense Fronteres amb una plaça de voluntària a l'Equador per a fer tasques de cooperació posant el focus al dret a l'aigua.

Li dóna molta importància a l'activisme per a posar en pràctica la teoria, i a fer tasques de divulgació per a fer de nexa entre territoris diversos i visibilitzar diferents situacions i contextos relacionats amb problemàtiques ambientals.

Stephanie Ascencio

Interessada en temes ambientals i socials, coneix al grup d'Enginyeria Sense fronteres a través d'amigues que ja formaven part de l'organització. Des del 2018 treballa amb l'entitat i actualment està impulsant l'Aliança Contra la Pobresa Energètica al territori.

El fet de poder veure el que succeeix en altres mons li dona consciència per a construir realitats diverses des de la pràctica.

Roser Vernet

La lluita mediambiental va accelerar el seu retorn al Priorat. La implantació d'aerogeneradors va provocar una reacció al territori que va impulsar la creació de la Plataforma en defensa del patrimoni natural del Priorat, aglutinant a gent molt diversa, entre les quals es trobava ella.

La seva militància va des de la lluita antinuclear de l'acció-reacció, passant per la tasca constant d'anar trucant a les portes de les administracions i organitzar actes públics, a crear projectes territorials amb el focus en la protecció als valors del paisatge i al patrimoni natural des de l'associació Prioritat.

Júlia Granell

Es va implicar en la Plataforma Cel Net després que publiquessin el seu primer estudi per a treballar en una campanya comunicativa. Tenir el monstre davant de casa i les ganes de trencar el tabú social que suposa que una indústria controli gran part de l'oferta laboral (i cultural) a un territori fa que continuï treballant en la denúncia pública i la incidència política.

A través de la visió de l'economia feminista evidència el conflicte capital-vida que la travessa. La seva militància és una resposta a aquest conflicte i al desig de revalorar el territori i crear nous imaginis col·lectius.

Marjorie Machado

Feminista interseccional, forma part del col·lectiu feminista Fridas, la Xarxa Antiracista i l'Assemblea Antiespecista. A través del consum conscient es planteja altres formes de vida més amables amb el medi ambient i els éssers que l'habiten. Defensa que la forma com ens relacionem les persones i com es construeix el món té molt a veure amb com ens relacionem amb els animals i la natura.

Sent que l'antiespecisme és clau en la lluita per la justícia ambiental per a acabar amb la mirada antropocèntrica, i que hem de continuar treballant per fer visibles els treballs històricament feminitzats.

Alicia Casanovas

Comença en la defensa del medi ambient en ser conscient de tot el que l'ésser humà genera en aquest món. Porta molt malament les contradiccions i veu en l'antiespecisme el camí natural per a no tenir-les.

Dóna molta importància a una sobirania alimentària sostenible posant el focus en l'agricultura i sense explotació animal, i defensa que cal incorporar el discurs de l'antiespecisme a la resta de lluites anticapitalistes.

5

Lluites de defensa socioambientals al Camp de Tarragona

En les següents pàgines mostrarem les entitats amb les quals hem pogut contactar, sent aquest un primer apropament des de CooperAcció a les diverses organitzacions que es troben actives al territori, i tenint en compte que ens deixem moltes experiències amb les quals (encara) no ens hem trobat.

Al Camp Residu Zero

- ✓ Reducció de residus
- ✓ Sensibilització
- ✓ Denúncia contaminació

Associació mediambiental que té com a objectiu conscienciar sobre la reducció de residus mitjançant neteges a la natura.

Aliança contra la Pobresa Energètica

- ✓ Recursos accessibles
- ✓ Assessorament energètic

Moviment social que lluita per a garantir l'accés universal als serveis bàsics d'aigua i energia exercint pressió sobre l'Administració perquè sigui garant d'aquests drets i sobre les grans empreses subministradores perquè assumeixin la seva responsabilitat.

Asamblea antiespecista

- ✓ Denúncia explotació animal

Asamblea antiespecisme pels drets dels animals a Tarragona.

Aturem BCN World

- ✓ Denúncia pràctiques especulatives
- ✓ Macroprojectes

Assemblea que reclama la dinamització del territori amb projectes que aportin qualitat econòmica i laboral, en oposició al projecte Bcn World.

Cel Net

- ✓ Denúncia contaminació
- ✓ Sensibilització

Plataforma per frenar i controlar el creixement de la indústria contaminant a la Vall del Francolí.

Ecologistes en acció

- ✓ Recursos accessibles
- ✓ Protecció ecosistemes

Organització de defensa del territori i la sostenibilitat que treballa els temes antinuclears i de suport a les energies renovables, el reciclatge, la reutilització i la prevenció de residus, l'estalvi i ús eficient de l'aigua, la protecció dels ecosistemes litorals i marins, i la preservació de la biodiversitat.

Enginyeria Sense Fronteres

- ✓ Recursos accessibles
- ✓ Sensibilització

Associació de cooperació al desenvolupament que treballen per a garantir l'accés universal als serveis bàsics, acompanyant el canvi social i l'enfortiment de les poblacions, respectant les seves característiques culturals i tècniques.

Gepec-EdC

- ✓ Sensibilització
- ✓ Protecció ecosistemes

Ecologistes del sud de Catalunya que treballen perquè el medi ambient es respecti en tots els aspectes de la vida social, econòmica i cultural.

Geven

- ✓ Sensibilització
- ✓ Protecció ecosistemes

Entitat ecologista sense ànim de lucre que treballa per a preservar el medi ambient de la comarca del Baix Penedès.

La canonja 3 - poble, paisatge i sostenibilitat

- ✓ Reducció de residus
- ✓ Sensibilització

Associació ecologista de La Canonja, amb l'objectiu d'actuar en els àmbits del poble, el paisatge i la sostenibilitat.

La Sínia associació mediambiental

- ✓ Educació ambiental
- ✓ Protecció ecosistemes

Entitat mediambiental que es dedica a la conservació de la desembocadura del riu Gaià, la platja de Tamarit i la gestió de l'Hort de la Sínia.

Plataforma pel Riu Siurana

- ✓ Recursos accessibles
- ✓ Denúncia gestió aigua

Plataforma que lluita per una gestió pública, justa, sostenible i transparent de l'aigua, i reclama el dret dels pobles de la Conca del riu Siurana a participar en la presa de decisions sobre l'ús de l'aigua.

Plataforma Priorat

- ✓ Denúncia
- ✓ Recursos accessibles

Plataforma que reivindica un altre model de gestió i desenvolupament al Priorat. Contribueixen al debat sobre qüestions com l'ordenació del territori, l'urbanisme, les comunicacions i l'energia des de criteris de desenvolupament sostenible, participació i respecte pel patrimoni natural i cultural.

Prioritat

- ✓ En xarxa

Aquesta entitat aglutina el teixit socioeconòmic i cultural del Priorat entorn dels valors del paisatge cultural del territori.

Salvem la Platja Llargà

✓ **Protecció ecosistemes**

Grup pluridisciplinari que treballa per a protegir el litoral de Tarragona.

SOS Penedès

✓ **En xarxa**

Plataforma en defensa de la regió agroalimentària de la Vegueria del Penedès.

Xarxa Sud

✓ **En xarxa**

Xarxa que vol recollir a totes les entitats i associacions que treballen i defensen els territoris de les terres del Sud de les agressions mediambientals i especulatives.

Altres organitzacions del territori aliades de la lluita ecofeminista:

Cau de Ilunès

Assemblea feminista revolucionària no-mixta de Tarragona.

Cedat

Centre d'estudis de dret ambiental de Tarragona.

Dones d'aigua

Col·lectiu feminista de Riudoms.

Fridas

Col·lectiu que defensa la divulgació, l'acompanyament i l'autoeducació, en qualsevol àmbit, des d'una perspectiva feminista.

Heura Lila

Coordinadora feminista de Vila-seca.

Hora Violeta

Assemblea feminista revolucionària de Reus.

Mirada Violeta

Col·lectiu feminista de La Canonja.

**Xarxa de Cooperació
al Desenvolupament
CatSud**

Xarxa de Cooperació al Desenvolupament del Sud de Catalunya.

6

Conclusions

Les aportacions de les dones a les lluites mediambientals són moltes, des de denunciar pràctiques agressives, treballar en propositiu, posar el diàleg com a primer punt de trobada, acompanyar-se les unes a les altres, fins a donar-li la importància que es mereixen als treballs de cures. A través de les converses amb les participants hem visibilitzat el seu rol protagonista en la defensa del territori i compartim pràctiques ecofeministes que transformen la vida.

Totes les mirades que hem recollit en la recerca coincideixen que hem d'estar presents en el territori i en la quotidianitat de les quals ens envoltam. Hem de donar a conèixer l'existència dels conflictes socials i ambientals, i hem de continuar pensant realitats que s'assemblin més a com volem que siguin les nostres vides, sense que ens robin el nostre imaginari. Continuen existint desigualtats de gènere, per això, és tan important l'enfocament ecofeminista i interseccional en les entitats que protegeixen el medi ambient, per a no deixar-nos a ningú pel camí.

Existeixen moltes maneres de lluitar. En aquesta recerca hem analitzat experiències que es planten enfront d'empreses⁷ o polítiques que destrueixen i treuen profit de la terra, però també existeixen moltes altres maneres de construir, trobant alternatives al sistema de producció capitalista, aplicant el decreixement a les nostres vides. Aquestes experiències també cuiden al territori i és important que puguem aprendre d'elles en futures recerques.

Cal continuar aprenent de les lluites amb la perspectiva interseccional com a eina per a mirar com es legitimen les discriminacions i quines són les lògiques que creen la norma per a estar atentes a com es deslegitimen les lluites.

Intentarem no perdre'ns en els mecanismes i lògiques que creen la norma i deslegitimen les nostres lluites, i lluitarem, cadascuna des d'on senti, i construïm en col·lectivitat.

7 Algunes d'aquestes empreses són la indústria petroquímica (IQOXE, Repsol), Ercros, BCN WORLD...

Bibliografía

- **Bosch, Anna & Carrasco, Cristina & Grau, Elena** (2003) *Verde que te quiero violeta*. Figueró.
- **Bolados García, Paola** (2018) “Acuerpándonos frente al extractivismo minero energético” (8-22) en *Mujeres en defensa de territorios. Reflexiones feministas frente al extractivismo*. Fundación Heinrich Boll, Oficina Regional Cono Sur.
- **Centro de Derechos de Mujeres** (2017) *Voces, silencios y cicatrices de la violencia contra las mujeres*. Relatos de vida de mujeres defensoras. Tegucigalpa.
- **Colectivo de Geografía Crítica del Ecuador** (2018) *Geografiando para la resistencia. Los feminismos como práctica espacial*. Cartilla 3. Quito.
- **Colectivo Miradas Críticas del Territorio desde el Feminismo** (2017) *Mapeando el cuerpo-territorio. Guía metodológica para mujeres que defienden sus territorios*.
- **Colectivo Miradas Críticas del Territorio desde el Feminismo** (2014) *La vida en el centro y el crudo bajo tierra. El Yasuní en clave feminista*.
- **Durán Castellanos, Alejandra & Felipe Pérez, Beatriz & Vilaseca Boixareu, Isabel** (2018) *Injusticia ambiental en Tarragona. Un análisis de conflictos y resistencias en el territorio*. ESFeres Estudios n°22.
- **Federeci, Silvia** (2010) *Calibán y la bruja. Mujeres, cuerpo y acumulación originaria*. Traficantes de Sueños.
- **Gago, Victoria & Malo, Marta & Cavallero, Luci** (2020) *La Internacional Feminista. Luchas en los territorios y contra el neoliberalismo*. Traficantes de Sueños.
- **Galindo, María & Curiel Pichardo, Ochy** (2015) *Descolonización y despatriarcalización de y desde los feminismos de Abya Yala*.

- **Goldsman, Florencia** (2020) *Cartografías feministas: en la intersección de las tecnologías y los territorios*. Pikara Magazine.
- **Hernández Morales, Iris** (2018) “Trascender la diferencia colonial. Otras miradas sobre el extractivismo” (22-38) en *Mujeres en defensa de territorios. Reflexiones feministas frente al extractivismo*. Fundación Heinrich Boll, Oficina Regional Cono Sur.
- **Herrero, Yayo** (2012) *Propuestas ecofeministas para un sistema cargado de deudas* en Revista de Economía Crítica nº13.
- **Martínez Pérez, Elena** (2017) *Los ecofeminismos como vanguardia en la interseccionalidad feminista* (133-150) en GénEroos, Revista de investigación y divulgación sobre los estudios de género nº21.
- **Montenegro, Marisela & Pujol, Joan** (2003) *Conocimiento situado: un forcejeo entre el relativismo construccionista y la necesidad de fundamentar la acción* (295-307) en Revista Interamericana de Psicología. Vol 37, nº2.
- **Pérez Orozco, Amaia** (2014) *Subversión feminista de la economía. Aportes para un debate sobre el conflicto capital-vida*. Traficantes de Sueños.
- **Silva Santisteban, Rocío** (2018) *Mujeres y conflictos ecoterritoriales. Impactos, estrategias, resistencias*.
- **Simón, Patricia** (2019) *Lideresas contra el despojo*. Pikara Magazine. Disponible en: www.pikaramagazine.com/2019/07/lideresas-contra-el-despojo/

Tarragona, octubre 2021

COOPER▶CCIÓ

www.cooperaccio.org